EUGEN DORCESCU

PILDELE ÎN VERSURI

Cuvânt lãmuritor

Pildele în versuri urmeazã altor douã stihuiri din Sfintele Scripturi, stihuiri cu care am fost învrednicit în anii trecuti, si anume: Psalmii în versuri (editia I, Editura Excelsior - Timisoara, 1993; editia a II-a, revãzutã si adãugitã, Editura Marineasa, 1997) si Ecclesiastul în versuri, Editura Marineasa, 1997. Ca si în cazul acelora, am pornit - si pentru Pilde - de la un numãr de editii ale Cãrtii sacre, editii românesti si strãine (mai ales frantuzesti), precum: Biblia sau Sfânta Scripturã, Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucuresti, 1994 (reperul fundamental); Biblia sau Sfânta Scripturã, Gute Botschaft Verlag, Dillenburg, 1989, 1990; La Sainte Bible, Traduite d'après les textes originaux hebreu et grec par Louis Segond, Alliance Biblique Universelle, f.a.; La Bible de Jérusalem, Éditions du Cerf, Paris, 1973; Les Saintes Écritures, avec notes et références, 1995; The Holy Bible, Oxford University Press, London, New York, Toronto, f.a.; Die Bibel, Lingen Verlag, Köln, 1986 etc.

Pildele versificate urmeazã, cu o singurã exceptie (18, 10), consideratã, de noi, un fel de încheiere, succesiunea din textul biblic (tot asa cum, se întelege, s-au strãduit sã îi respecte, cu strictete, duhul). Uneori, o secventã cuprinde douã sau chiar mai multe proverbe originare. Sub fiecare strofã se aflã, în parantezã, trimiterea cuvenitã: numãrul capitolului si numãrul sententei (versetului). Prologul si Epilogul nu mai tâlcuiesc, evident si neapãrat, cuvintele Scripturii, ci sunt mãrturia (si decizia existential-artisticã) ale stihuitorului. Pentru tot si pentru toate sã multumim Celui Vesnic.

Prolog

N-a fost cu neputintã. N-a fost greu.
Asearã am vorbit cu Dumnezeu.
La fel de clar, de simplu, de senin,
Cum ai tãifãsui cu un vecin...
E drept cã El tãcea. Sau, mai curând,
Iradia în fiecare gând,
În fiecare soaptã si impuls,
În fiecare zbatere de puls.
Doar eu grãiam. ªi iatã cã, treptat,
Discursul în tãcere s-a mutat,
Tãcerea s-a umplut de sens si tel,
Tãcerea era drumul cãtre El.
Asa-I vorbeam. Spunându-I tot, deschis,
Asa-I vorbeam: Abis lângã abis.

P I L D E

Proverbele lui Solomon1, vestitul
Fiu al lui David, rege-n Israel.
Al vietii adevãr, si rost, si tel
Le vor descoperi si eremitul
ªi-oricare cititor împins de zel
În textul lor, durabil ca granitul,
Ca litera de bronz sau de otel.
Sã se scufunde, dar, în manuscrisul
Strãvechi, sã se scufunde în abisul
Pe care l-a sondat, cândva, si el.

*

Sunt de folos spre a cunoaste bine
Ce este-ntelepciunea. Cum obtii
Tãria de-a veghea si socoti,
De-a fi stãpân pe noapte si pe zi,
Pe desfãtãri, tristeti si vitregii
ªi, mai ales, de-a fi stãpân pe tine.
*

Asa cuprinzi adâncile cuvinte
ªi capeti cuget clar, discernãmânt,
Îti afli rânduiala pe pãmânt,
Nu sovãi nici în gând, nici în cuvânt,
Ci judeci cumpãnit, cu luare-aminte.

*

Citind, nestiutorii au putinta
De a gãsi, în fine, drumul drept.
Cei tineri îsi cultivã cunostinta.
Cât despre cel matur si întelept,
Îsi va-mplini stiinta, iscusinta.
El, deci, va fi în stare sã pãtrundã
Ascunse graiuri, pilde, parimii.
Enigmele-nteleptilor vor fi,
Sub ochii lui, curate, strãvezii.
Va medita ferice, va privi
Ca-n ghiciturã-n apa lor afundã.

*

Temerea de Cel Vesnic e-nceputul
Întelepciunii. Însã cei nebuni
Ignorã orice fel de-ntelepciuni.
Nu poti nici sã-i imparti, nici sã-i aduni.
Nebuni rãmân pânã-i înghite lutul.
(1,1-7)

*

Repetã ne-ncetat acest cuvânt
ªi tine-l bine minte, fiul meu:
În frica de Cel Sfânt, de Dumnezeu
Începe-ntelepciunea. Orice-i greu
Învinge astfel omul de pãmânt2.
Priceperea, si ea, la rîndul sãu,
Aceasta e: ªtiinta Celui Sfânt.
(1,7;9,10)

*

Tu, fiule, ascultã vorba bunã
A tatãlui. ªi nu abandona
Ce te-a-ndemnat, pe vremuri, maica ta.
Sã stii: Neascultarea se rãzbunã.
Acele sfaturi, deci, nu le-arunca
În al uitãrii si-al prostiei hãu.
Ele vor fi pe fruntea ta cununã
ªi colier de pret la gâtul tãu.
(1,8-9)

*

Când pãcãtosii-ti vor iesi în cale
Ademenindu-te, sã nu le-accepti
Chemarea. Mergi pe drumul celor drepti.
Rãmâi, nestrãmutat, în ale tale...

*

Ci, mai degrabã, plânge-i si-i deplânge,
Cãci doar la rãu goneste goana lor.
Se îmbulzesc ca fiarele, dau zor,
Aprinsi, nesãtiosi sã verse sânge.

(1,10,16)

*

Dar nu uita: Nemernica-le fire
E jalnicã si fãrã viitor.
Zvârli laturi sub a pãsãrii privire?
Ei stau la pândã spre a lor pieire
ªi curse-ntind chiar sufletului lor.
Aceasta este-a lacomilor soarte,
A celor ce râvnesc câstig urât.
Îsi pun ei însisi latul peste gât.
Chiar lãcomia-i duce cãtre moarte.
(1,17-19)

*

De-aceea-ntelepciunea strigã, cheamã
Pe uliti, la rãspântii: Pânã când,
Nebunilor, în nebunii urmând,
Veti refuza a mã lua în seamã?
Voi, cei nestiutori, pânã când, oare,
ªtiinta veti urî? Iar voi, cei prosti,
Veti mai sluji-n ale prostiei osti,
Iubind-o cu atâta înfocare?

*

Luati aminte la mustrarea mea,
Întoarceti-vã de la cele rele
ªi iatã, duhul meu îl voi turna
Deasupra voastrã, spre-a vã lumina,
ªi veti pricepe zicerile mele.
(1, 20-23)

*

Da, îndãrãtnicia îi omoarã
Pe cei lipsiti de minte si rebeli.
Nepãsãtorii vor pãti la fel:
Sunt condamnati, asemenea, sã piarã.

*

Iar cel ce mã ascultã stã în pace
ªi liniste. Trãieste fericit.
De rãu nu-i pasã. Fiindcã m-a iubit.
Întelepciunea-i scut nebiruit.
Rãmâi de lut. Dar duhul ti-l preface!
(1,32-33)

*

O grotã e femeia desfrânatã.
ªi cea strãinã, iarãsi, un tunel
Îngust si-ntunecat. De cazi în el,
Cu mare ce vei mai iesi vreodatã.

Acolo-si aflã chinul si canonul
Cel pedepsit, pe drept lovit de Domnul.
(2,16;5,3;7,5;22,14;23,27)

*

Tu, fiul meu, sã nu dispretuiesti
Certarea Celui Vesnic. Sã nu-ti fie
Mustrarea Lui prilej de blasfemie.
Sunt tainice-ncercãri dumnezeiesti!
Cel Vesnic ceartã. Domnul pedepseste
ªi-l pune câteodatã sub toiag
Exact pe-acela care-i este drag:
Orice pãrinte mustrã când iubeste.
(3,11-12)

*

Din toate câte trebuie pãzite,
Tu inima sã ti-o pãzesti mai tare.
În ea se aflã tainica vigoare
A lucrurilor vii si tãinuite.
Nu inima ce-o pomenesc poetii
(Acei poeti ce râd usor sau plâng),
Ci inima în rostul ei adânc
De sursã, de izvornitã a vietii.
(4,23)

*

Vei auzi în lume câte toate.
Dar sã nu-ti iesi din minti. Tu sã rãmâi
Cum ai pornit, pe drumul tãu dintâi.
La dreapta sau la stânga nu te-abate,
Ci umblã pe cãrãrile-nvãtate
Din Cartea ce-o pãstrezi la cãpãtâi.
(4,26-27)

*

Nu fi între aceia ce dau mâna
Punându-se chezasi pentru strãini,
Pentru vecini sau pentru nevecini,
Uitând cã datoria e stãpâna
La care vor sluji. E-un domn hain.
Dacã n-ai bani, de ce te învoiesti
A fi garant la datorii strãine?
Fãcând aceste gesturi nebunesti,
Vei pierde si-asternutul de sub tine.
(6,1;11,15;20,16;22,26)

*

Cine clipeste, nu te îndoi,
Instrumenteazã intrigi, viclenii.
Iar dacã-si muscã buzele, tacit,
Ce-a uneltit, a si înfãptuit.

(6,13;16,30)

*

Sunt sase lucruri (sapte chiar), pe care
Cel Vesnic le urãste. Ca urmare,
Sortite sunt sã se destrame-n hãu.
Rele fiind, si fãrã de-ndreptare,
De ele s-a scârbit cugetul Sãu:
Ochii trufasi; vorbirea sfidãtoare
ªi mincinoasã; mâna ce, mereu,
De sânge inocent e-n cãutare;
O inimã ce fãureste-n sine
Viclene plãnuiri, gândiri haíne;
Picioarele grãbite înspre rãu;
Un martor mincinos, care abate,
Cu vorba lui, fãrâma de dreptate
Menitã celor neajutorati;
ªi insul ce încearcã sã dezbine
ªi sã strecoare vrajbã între frati.
(6,16-19)

*

Comorile nedrepte sunt desarte,
Din rodul lor nimic nu vei culege;
Sunt obtinute prin fãrãdelege -
Dreptatea doar salveazã de la moarte.
(10,2;11,4)

*

Sustrasã vremii, binecuvântatã
E pomenirea omului curat.
Ea nu se vestejeste niciodatã,
Ba, dimpotrivã, creste ne-ncetat.
Ca o cununã vesnicã-nfloreste.
Iar numele viclean, cât dãinuieste,
E ponegrit de toti, si blestemat.
Apoi - se sterge-ncet si putrezeste.
(10,7)

*

Cu tonul ei necrutãtor si dur,
Stârneste certuri ura. Dar iubirea
Îi stinge, cu blândetea ei, pornirea
ªi-acoperã cusur dupã cusur.
(10,12)

*

Bãrbatul priceput are pe buze
Întelepciune, grai cu sens si rost.
Unde lipseste cârmuirea, cade
Poporul. Izbãvirea stã-n multimea
De sfetnici. ªi necum în istetimea

Vreunui sef, oricât de cumsecade.
Tãrânã sunt si gloata si sefimea:
Toti suntem fii aceleiasi plãmade.
(11,14;15,22)

*

Omul milos îsi face siesi bine,
Îi face bine sufletului sãu.
Pe când cel crud, nemilostiv si rãu
Îsi chinuieste carne, oase, vine,
De parcã le-ar zdrobi pe un ilãu,
De parcã-ar nãzui sã le-nvenine.
(11,17)

*

Cel ce nãdãjduieste-n bogãtie
Se vestejeste-n grabã si se pierde.
Dar dreptul, si sãrac de-ar fi sã fie,
Ca frunza odrãsleste, vesnic verde.
(11,28)

*

Cel care casa-si tulburã, curând
Va strânge-n podul palmei numai vânt.
Va rãtãci stingher pe-o cale grea,
Doar umbra-l va-nsoti si-l va urma.
Un spectru ropotind pe caldarâm,
Trecut, încã de-aici, în alt tãrâm.
Iar cel nebun, zãnatic sau nedrept
Devine-argatul celui întelept.
(11,29)

*

Unii se dau bogati si n-au nimic;
Pe altii-i crede gloata pauperi.
Dar ei detin în sine mari averi,
De care pãcãtosii se dezic.
(12,9;13,7)

*

Nechibzuirea vorbei e asemeni
Cu-mpunsãtura sabiei. Pe când
Cel întelept grãieste vindecând.
Tãmãduire-aduce între semeni.
(12,18)

*

Cel lenes nu-i în stare nici sã-si frigã
Vânatul. Sau sã fiarbã-o mãmãligã.
N-ascultã îndrumarea sau porunca.
Îi plâng de foame soata, pruncul, prunca,

Pe-ogor cresc pãlãmidã si ferigã.
El motãie întins, cu tâmpla-n brâncã,
În timp ce-ntelepciunea-n van îi strigã:
Cea mai de pret comoarã este munca!
(12,27)
*

O prea îndelungatã asteptare
Îmbolnãveste inima. Pe când
Dorinta care-si aflã dezlegare
La vreme, nici târziu, nici prea curând,
E-un pom al vietii, plin de frupt si floare.
(13,12)

*

Cel care nu ia seama la Cuvântul
Lui Dumnezeu, este sortit pierzãrii.
Iar cel supus poruncii si-ascultãrii
E rãsplãtit. Când nici nu-l duce gândul,
Va îmbrãca podoaba si vesmântul
ªi rodul dulce-al binecuvântãrii.
(13,13)

*

Desigur, pedepseste-i pe feciori
Cât încã e nãdejde spre-ndreptare.
Dar cu întelepciune si rãbdare,
Nu ca si când ai vrea sã îi omori.
(13,24;19,18;23,13)

*

O inimã-si cunoaste si nu-si spune
Tezaurul ei trist de-amãrãciune.
Iar un strãin nu poate împãrti
Cu ea nici întristãri, nici bucurii.
(14,10)
*

Fii-ncredintat cã, într-o bunã zi,
Oricât ar fi de mari si de-ntãrite,
Palatele nedreptilor vor fi
Culcate la pãmânt pe negândite.
Iar cortul celor drepti va înflori.
(14,11)

*

Sunt multe cãi ce omului par drepte
ªi de al cãror fir nu se desparte.
Dar stie el la ce sã se astepte?
Sfârsitul lor, aproape sau departe,
Spre gropnitã pogoarã-n repezi trepte -
E primul pas ce duce cãtre moarte.
(14,12;16,25)

*

O inimã seninã, linistitã,
E chezãsia vietii sãnãtoase.
Invidia, în schimb, dacã te-agitã,
Cu seva ei amarã si-otrãvitã,
Întreaga tesãturã ti-o descoase
(Cum perforeazã scoarta o termitã).
E putregai în trup si cariu-n oase.
(14,30)

*

Cel ce apasã pe sãrman huleste
Pe Ziditorul lui. Dar cel cu milã,
Cu inima smeritã si umilã,
Cinsteste pe Cel Vesnic. ªi-L slãveste.
Iar cel care se bucurã de-un rãu,
Pedeapsã va primi, la rândul sãu.
(14,31;17,5)

*

Privirea lui Iahve[3] e pretutindeni.
Colindã-ntreaga lume ochii Sãi.
Vegheazã pururi. Pururi ne cuprinde-n
Splendoarea nevãzutelor vãpãi.
Pe toti. Asa cum suntem. Buni sau rãi.
(15,3)

*

Adâncul, Iadul[4] cunoscute sunt
De Cel Etern. ªi cu atât mai bine
Amestecul de râset si suspine,
Ea, inima pe care-o poartã-n sine
Omul fãcut din duh si din pãmânt.
(15,11)

*

Sãracul are numai zile-amare.
E trist, si oropsit, si-ngrijorat.
Dar inima ce calmul si-a aflat,
Indiferent de timp si-mprejurare,
E un festin bogat si necurmat.
(15,15)

*

Mai bune sunt verdeturi si-o fierturã
Cu dragoste mâncate si-mpãcare,
Decât bucãti de carne la frigare,
ªi mirodenii, vinuri acrisoare,
Decât o vitã grasã - dar cu urã...
(15,17;17,1)

*

Temerea de Cel Vesnic dã de stire
Ce-nseamnã-ntelepciune, învãtãturã,
Ce loc ai tu-n divina Sa zidire.
Te vei purta cu grijã si mãsurã -
Smerenia-i întâi. Apoi, mãrire.
(15,33)

*

Îi stã-n putere omului sã-mbine
ªi sã dezbine-n cuget planuri. Dar,
Oricât le plãsmuieste, e-n zadar.
Rãspunsul gurii de la Domnul vine.
(16,1;19,21)

*

Se tot frãmântã omul, se munceste
Cu mult prea multã punere la cale.
Dar planurile, sfaturile sale,
Pe care le-a clãdit si le clãdeste
Cu sârg, în ale-nchipuirii hale,
Desarte-s. ªi zadarnice. ªi goale,
Se duc pe apa sâmbetei la vale.
Doar sfatul Celui Vesnic se-mplineste.
(16,1;19,21)

*

Înfãtiseazã Domnului lucrarea
Mâinilor tale. ªi-ai sã vezi cã toate
Câte-ai gândit, de-s bune si curate,
Îsi vor gãsi, la vreme, dezlegarea.
(16,3)

*

Cel Vesnic le-a clãdit pe fiecare
Din câte sunt spre un anume tel.
Nelegiuitul e fãcut si el
Pentru nenorocire si-ntristare.
(16,4)

*

Când calea muritorului Îi place
Lui Dumnezeu, atunci El va sili
Pe inamicul lui, oricât ar fi
Acesta de nemernic si tenace,
Îl va sili, grumazu-i va-ndoi
Spre bunã învoire si spre pace.
(16,7)

*

Mai bine fii smerit cu cei smeriti,
Spre adunarea lor îndreaptã-ti pasii,
Decât sã ai în jur nelegiuiti
ªi prãzi sã-mparti cu mândrii si trufasii.
(16,19)

*

Un fagure cu auritã miere
Sunt vorbele alese si frumoase:
Dulceatã pentru suflet, mângâiere;
Balsam, tãmãduire pentru oase.
(16,24)

*

Când bãtrânete si cuviosie
Se întâlnesc si stãruie-mpreunã,
Podoabã-nseamnã pãrul alb. Cununã.
Nu slãbiciune si melancolie.
(16,31)

*

Un om lent la mânie pretuieste
Cu mult mai mult decât un om viteaz.
Cel ce-si pãstreazã duhul calm si treaz
ªi furia-si dominã, o struneste,
Nu se grãbeste lumii s-o arate,
Acela se comportã-ntelepteste.
Întrece-n pret pe cel ce izbuteste
Sã ia si sã cuprindã o cetate.
(16,32)

*

Argintu-i lãmurit în topitoare
ªi auru-n cuptor. Inima ta
ªi inima oricui se va-ncerca
De Domnul doar. Atotputerea Sa
Ne pune trup si inimi la-ncercare.
(17,3)

*

Nepotii sunt cununa si mândria
Bãtrânilor. Preînchipuiri de sfinti,
Cei mici stiu, instinctiv, ce-i vesnicia.
ªi, spre-a pãstra, ermetic, simetria,
Copiii-si aflã gloria-n pãrinti.
(17,6)

*

Miraculoasã-i forta unui dar!
Îti netezeste calea. Face linã

Poteca ta spre-o inimã strãinã
ªi te aduce-n fata celor mari.
O piatrã nestematã ai, avându-l -
Oriunde te întorci, îti afli rândul.
(17,8; 18,16)

*

Certarea-nrâureste mai adânc
Pe omul întelept decât o sutã
De lovituri de joardã sau de bâtã,
Decât cadenta cnutului, urâtã,
Peste spinarea insului nãtâng.
(17,10)

*

Cel rãu rãscoalã vrea. ªi rãzbunare.
E rãzvrãtit si-n veghe, si în vis.
De-aceea un sol aprig s-a trimis
Asupra lui. ªi-l vei vedea ucis,
Cãci solul n-are milã si crutare.
(17,11)

*

Mai bine e, în drumurile tale,
Sã dai peste-o ursoaicã fãrã pui,
Decât sã-ti iasã un nebun în cale,
Cu pãrul fluturând, cu ochii sui,
Scotând din gurã strigãte si bale,
Învâlvorat de nebunia lui.
(17,12)

*

Cel care-ntoarce rãul pentru bine,
Fiindcã înspre rãu îl duce firea
ªi de mânia Domnului nu-i pasã,
Îsi pregãteste rãul pentru sine.
Nu va vedea nicicând nenorocirea
Departe stând de propria lui casã.
(17,13;20,22;24,29)

*

Prietenul iubeste-n orice vreme,
Când are simtãminte-adevãrate.
La bine si la rãu ti-e ca un frate,
Cu el alãturi n-ai de ce te teme.
(17,17)

*

Ce-nseamnã cuviinta si mãsura!
Chiar si pe-un prost, în neghiobia sa,
L-ai crede întelept dacã-ar tãcea
ªi priceput, dacã si-ar tine gura.

(17,28)

*

Asa zic înteleptii: Niciodatã
Nu fi pãrtinitor la judecatã.
Nu cãuta la fata celui care
E vinovat, dar are gurã mare.
Te-arãti si pãcãtos si ne-ntelept
Dacã nu faci dreptate celui drept.
(18,5; 24,23)
*

Cuvintele defãimãtoare sunt
Aidoma bucatelor gustoase.
Ele distrug renume, surpã case,
Dar tu le-asculti si le devori flãmând.
De ce? Fiindcã ele se-ntretaie
Cu ce-i mai rãu în omul de pãmânt.
De-aceea intrã-n fiintã-atât de blând
ªi se strecoarã-adânc în mãruntaie.
(18,8;26,22)

*

Acela ce rãspunde mai-nainte
De-a asculta ce-anume i se cere
Nu-i vrednic sã-i soliciti vreo pãrere.
Ci lasã-l, sau sã tacã, sau sã zbiere,
Cãci e nebun si încurcat la minte.
(18,13)

*

Mai greu de cucerit este un frate,
Pe care l-ai jignit cândva, decât
O strasnicã si trainicã cetate.
Disputele-s zãvoare ferecate
Pe-un turn pecetluit si mohorât.
Poti astepta la poartã orisicât:
O inimã spre alta nu rãzbate.
(18,19)

*
Nu-ti pune-n gând sã rãsplãtesti cu rãu.
Nu dusmãni. Nu fi rãzbunãtor.
Încrede-te cu totu-n Dumnezeu,
Nãdãjduieste-n El, nu-n bratul tãu,
ªi Domnu-ti va veni în ajutor.
(20,22)

*

Luminã este sufletul. Un sfesnic
Cu flacãra nestinsã, pururi treazã.
Da, duhul tãu e lampa Celui Vesnic.
El pâlpâie pe-al inimii jetfelnic

ªi trupu-ntreg atent îl cerceteazã.
(20,27)

*

Mai bine pe un colt de-acoperis
Decât într-un palat oricât de mare,
Cu o femeie rea, cicãlitoare,
A cãrei limbã, iute ca un sis,
Te pune si te toacã sub tãis,
Dorind, spre rãul ei, sã te omoare.
Ai de ales: Ori singur în pustiu,
Ori canonit si ciopârtit de viu.
(21,9; 21,19; 25,24)

*

Un dar întins pe-ascuns adesea stinge
Mânia. ªi ploconul scos din sân
Te face peste furie stãpân.
O domoleste grabnic si-o învinge.
(21,14)
*

Un om, ce de pe drumu-ntelepciunii
A rãtãcit, va odihni curând,
Alãturi cu netotii si nebunii,
În bezna si genunile tãrânii,
Pe patul negru-al mortii, în pãmânt.
(21,16)

*

Nu fi-ntre cei ce beau pânã se-mbatã,
Nici printre îndedatii la desfrâu.
Betia, lenea, viata desfrânatã
N-aduc belsug de miere si de grâu,
Ci sãrãcie, si necaz, si boalã.
Acestea te ucid, nu te desfatã.
Te strânge chinga mortii peste brâu,
Te porti în zdrente si ai masa goalã.
(21,17;23,20-21)

*

ªi cal si cãlãret sunt amândoi
ªi pregãtiti si dornici de rãzboi.
Nu-i roade frica, nu-i înmoaie somnul,
Dar biruinta vine de la Domnul.
(21,31)

*

Cel iscusit prevede (sau presimte)
Necazul. ªi se trage la o parte.
Cel simplu însã trece mai departe
ªi suferã. Fiindcã n-are minte.

(22,3; 27,12)
*

Acestea trei sunt roadele smeririi
ªi-ale temerii de Cel Vesnic. Deci
Pe tabla mintii tale sã le treci,
Sã nu le dai uitãrii, ci-amintirii!
Repetã-le-n amurg, si dimineata,
ªi peste zi, când vii, când stai, când pleci -
Degustã-le în liniste dulceata.
Vor fi cu tine, poate, în veci de veci:
Sunt bogãtia, slava si viata.
(22,4)

*

Înlãturã-l pe batjocoritor!
Alungã-l! ªi-ai sã vezi: N-or sã mai fie
Zâzanie, conflicte, zavistie,
Nici defãimãri, nici certuri, dusmãnie.
Plecarea lui aduce moartea lor.
(22,10)

*

Sã-ti intre bine-n minte si-n urechi:
Nu clãtina cumva hotarul vechi!
Sã nu clintesti strãvechii bolovani,
Plini de licheni, de ierburi si de ani,
Care-au hotãrnicit câmpii, pãduri,
Fânete, si livezi, si arãturi,
Care despart si-mbinã munti si vãi -
Asa cum au dorit pãrintii tãi.
(22,28)

*

Nu osteni s-ajungi bogat. Nu-ti pune
Priceperea în avutii. Vrei oare
Sã le privesti, nãuc, cum prind sã zboare
Ca vulturul? Cãci bogãtia are
Aripi. Nu e a ta. Doar ti se pare.
Planeazã, dispãrând, ca prin minune -
O acvilã de vis, topitã-n zare.
(23,4-5)

*

Sã nu mãnânci din pâinea celui care
Se uitã cu ochi rãi. Sã nu poftesti
Bucatele-i, de-ar fi si-mpãrãtesti.
Chiar dacã te îmbie, sus si tare,
Zicându-ti: Bea, îmbucã ce doresti!,
În suflet poartã cugete haíne
ªi inima lui nu e pentru tine.
De-aceea, pe-ospãtar si pe paharnic
Respinge-i. Gustã prânzul tãu modest.

Altfel, curând vei vomita amarnic,
Te vei căi. ªi praful s-a ales
Din graiul tău cu gentilete dres.
Ti-ai risipit cuvintele zadarnic.
(23,6-8)

*

Hotarul, întărit de ani si ani,
Al văduvei fereste-l. Să nu-ncalci,
Cu talpa grosolanilor bocanci,
Ogoarele orfanilor sărmani.
Degeaba-i crezi lipsiti de ajutor:
Nu tu, ci ei, în timp, vor câstiga,
Fiindcă au un Răscumpărător!
ªi El, de neînvins, nimicitor,
Va apăra obida, chinul lor
ªi va lupta cumplit în contra ta.
(23,10-11)

*

Nu te uita la vin, cum dă văpaie,
Îmbietor si rosu în pahar,
De parcă-ar fi mărgean, mărgăritar.
Nici cum se scurge, lin, în măruntaie.
Tu bei, petreci, în sunet fin de harpe,
Dar, după-o vreme, prea vicleanul vin
Ca vipera va-mprăstia venin,
Te va musca mortal, precum un sarpe.
O să te uiti după femei străine,
Cuvinte măiestrite vei rosti
ªi-ncet, încet aidoma vei fi
Aceluia ce crede că-i e bine,
Desi se află undeva, în larg,
ªi-a atipit, în vârf, pe un catarg,
În vuietul tangajelor marine.
(23,31-34)

*

Dacă esti slab în zi de strâmtorare
ªi dacă-ndurerarea îsi impune
Asupra-ti tirania zdrobitoare,
Înseamnă că e numai slăbiciune
Fiinta ta. Că nici o vlagă n-are.
(24,10)

*

Pe cei târâti la moarte izbăveste-i!
Se clatină, plângând si aiurând
ªi nu mai au în ei nici o putere.
Deci scapă-i pe cei dusi la junghiere,
Nu pretexta, si las, si miseleste,
Că n-ai stiut dusmanii ce-au de gând.
Oare Acel ce inimi cântăreste

ªi sufletu-ti veghează n-a vãzut
Cum sângele li s-a prelins în lut
Ca apa? În tenebre si tãcere?
Din mâna cui Cel Vesnic îl va cere?
El stie tot. Nu uitã. Rãsplãteste
Oricãrui după fapta ce-a fãcut.
(24,11-12)

*

Cel ce mãnâncã miere în nestire
N-o duce bine pânã la sfârsit.
La fel cel ce se lasã coplesit
De laude-n exces si lingusire.
(24,13;25,16;25,27)

*

Sã nu râzi când vrãjmasul stã sã cadã.
De se va poticni, nu exulta!
Ca nu cumva Cel Vesnic sã te vadã
ªi, neplãcându-I ura ta neroadã,
Mânia sã-si întoarcã, s-o repeadã
De la vrãjmasul tãu, asupra ta.
(24,17-18)

*

Mãrirea Celui Vesnic e s-ascundã.
În lucrurile-ascunse-i slava Sa.
A unui rege - în a cerceta
ªi a scruta menirea lor profundã.
(25,2)

*

Te poti sfãdi de multe ori în viatã
Cu semenul potrivnic. Cauza ta
O poti sustine-oricât si apãra.
Dar taina altcuiva n-o da pe fatã.
Cãci cel care se aflã lângã tine
ªi-aude ce rosteste glasul tãu
O sã-ti scorneascã-n preajmã nume rãu
ªi te va umple vesnic de rusine.
(25,9-10)

*

Ca merele de aur pe politi de argint,
Ce bucurã si gândul si inima oricui,
Fiindcã le priveste mustind si strãlucind,
Asa este cuvântul rostit la locul lui.
(25,11)

*

Mai rar, chiar foarte rar sã pui piciorul

În casa unui prieten. Nu cumva
S-ajungã prea sãtul de fata ta.
Cu mult mai bine e sã-ti ducã dorul
Decât, vãzând cã iar vii, vrea, nu vrea,
Sã-nceapã-a te urî si-a te sfida.
(25,17)

*

Dinte bolnav, picior sovãitor
E cel fãrã credintã. Cel în care
Te-ai bizuit. ªi-n vreme de-ncercare
Nu doar nu-ti e de nici un ajutor,
Ci-ti face-amãrãciunea si mai mare.
(25,19)

*

Dacã vrãjmasul tãu este flãmând,
Dã-i sã mãnânce. Dacã-i este sete,
Dã-i apã. Cãci, astfel, cãrbuni arzând
Vei rãsturna în teasta-i peste plete.
ªi Cel Etern, din slavã si tãrie,
Pentru ce faci îsi rãsplãteste tie.
(25,21-22)

*

Izvor stricat si tulbure, un tãu,
Un ochi de apã brusc înnãmolit,
Al cãrui sipot însusi s-a coclit,
Asa e omul drept, neprihãnit,
Când sovãie în fata celui rãu.
(25,26)

*

Cetate destrãmatã în ruine,
Cu zidul spart, donjonul prãbusit,
ªi peste care muschiu-a nãpãdit,
De poate sã pãtrundã orisicine,
Astfel e omul iute, repezit,
ªi neînstare-a fi stãpân pe sine.
(25,28)

*

E bine sã tii minte ce îti spun:
Cum biciu-i pentru neamul cabalin
(La fel ca frâul, bun pentru asin),
ªi varga-i pentru-un spate de nebun.
(26,3)

*

Nebunului nu-i spune nebuneste
Ce te-ai gândit cã meritã sã-i spui.

Ca nu cumva, vorbind cum el vorbeste,
Sã pari si tu nebun, asemeni lui.
(26,4)

*

În timp ce-ti sãvârsesti cãlãtoria
Prin viatã, o sã dai adesea piept
Cu cel nebun. Ci lasã modestia!
Rãspunde-i, totusi, dupã nebunia-i;
Altfel, o sã se creadã întelept.
(26,5)

*

Dacã-ntâlnesti un om ce socoteste
Cã-i întelept, sã stii cã-i un tembel.
Sã nu te-ncrezi în mintea lui defel,
Fiindcã mai degrabã e nãdejde
Pentru-un nebun, decât e pentru el.
(26,12)

*

Cum se suceste usa în tâtânã,
Când brizele o clatinã haihui,
Asa si lenesu-n culcusul lui
Se-nvârte de pe-o rânã pe-altã rânã.
(26,14)

*

E-asemeni unui om care, prosteste,
Apucã-un câine de urechi cel care
Se-amestecã într-o încãierare
Sau într-o ceartã care nu-l priveste.
(26,17)

*

O limbã mincinoasã dusmãneste
Tot ce-i adevãrat si fãrã vinã.
Iar cea lingusitoare pregãteste
Dezastru, prãbusire si ruinã.
(26,28)

*

Tu nu te lãuda cu ce-o sã fie
Ori mâine, ori poimâine. Cu ce faci
A doua zi. Mai bine-ar fi sã taci,
Cãci pânã mâine e o vesnicie.
Tu, om de lut, de unde poti sã stii
Ce-aduce-un ceas, o clipã sau o zi?
(27,1)

*

Nu face temeneli persoanei tale,
Ci pune strajã buzelor. ªi nu
Îti ridica tu însuti osanale.
Un altul sã te laude, nu tu!
(27,2)

*

Întãrâtarea-i crudã. ªi mânia
E aprigã. Dar cine va putea
Sã-ndure, rãbdãtor, pe seama sa,
Invidia lucrând, si gelozia?
(27,4)

*

Asa cum chipul siesi îsi rãspunde
Privit în apã; cum, privind în sine-mi,
Mã vãd si pretutindeni si niciunde,
La fel, oglinda inimii profunde
Rãspunde oglindirii altei inimi.
(27,19)

*

ªeolul si Adâncul (Abaddon)
Sunt fãrã satiu. Deopotrivã este
Cu ele, cu stihiile aceste,
ªi inima bicisnicului om.
(27,20)

*

Pe cel nebun, chiar dacã-ar fi sã-l pui
În piuã, în grãunte, mãcinându-l
Cu pisãlogul, luni si ani de-a rândul,
Tot nu-l desparti de nebunia lui.
(27,22)

*

Acel ce nu se-ncrede-n Dumnezeu,
Omul nemernic si nelegiuit,
Aleargã, desi nu e urmãrit.
S-a cuibãrit în sinea-i duhul rãu
(Acesta este tortionarul sãu).
Dar dreptul, fãrã grijã, neclintit,
Stã îndrãznet, precum un pui de leu.
(28,1)

*

Oamenii rãi nimic nu înteleg
Din ce e drept. Dar cei care Îl catã
Pe Dumnezeu, pricep fãptura toatã.
Din ea, ce se cuvine li se-aratã:

Doar omul cuvios e-un om întreg!
(28,5)

*

Cel care legea nu vrea sã asculte
ªi îndrumãrii ei nu se supune
Confundã-nchinãciune si insultã,
Trãieste la-ntâmplare, în stricãciune.
De-ar spune rugi oricât de lungi si multe,
Chiar rugãciunea lui e urâciune.
(28,9)

*

Un om admonestat mereu, dar care
Rãmas-a totusi tare de cerbice
Va fi zdrobit ca-ntr-o strãfulgerare
ªi nu va mai putea sã se ridice.
Cãderea sa nu are vindecare.
(28,14;29,1)

*

Un ucigas, sperând cã poate scapã
De sub povara sângelui vãrsat,
O tine într-o goanã pân' la groapã.
Sã nu-l opresti cumva din alergat,
Ci lasã-l în cumplitele-i angoase.
Sã nu-l opreascã nimeni. Ci sã-l lase!
(28,17)

*

Cel care mustrã-un semen dobândeste
În viitor mai multã multumire
ªi-i mult mai demn de cinste si mãrire
Decât acela care-l linguseste.
(28,23)

*

E un nebun acela care-si pune
Nãdejdea-n sine. ªi s-a bizuit
Pe inima sa doar. Ori e smintit,
Ori n-a avut prilej de sfaturi bune.
Doar cel cãlãuzit de-ntelepciune,
Acela va fi sã fie mântuit.
(28,26)

*

Nu se îndreaptã numai cu povete
O slugã. Nici cu vorbã, cât de multã.
Desi pricepe, însã nu ascultã
ªi nici nu se îndeamnã sã învete.
(29,19)

*

Teama de oameni duce la cãdere.
E-o cursã. ªi un calcul foarte prost.
Încrede-te-ntr-a Domnului putere
ªi vei trãi senin la adãpost.
(29,25)

*

Un om nedrept, lipsit de-ntelepciune
ªi de la care numai rãu astepti,
Necum înfãptuiri sau vorbe bune,
E ocolit de oamenii-ntelepti.
ªi invers: Omul drept e urâciune
ªi-i detestat de oamenii nedrepti.
(29,27)

*

Trei lucruri îmi par mie minunate,
Ba poate patru chiar. ªi nici nu sper
A le pãtrunde straniul mister:
Cãrarea, sus, a pajurei pe cer,
A sarpelui pe stâncile uscate,
A navei cârmuite de nãier
Pe valurile mãrii legãnate
ªi calea unui om care se-abate
La o femeie. Patru sunt de toate:
Doar patru urme care sunt cât pier.
(30,18-19)

*

Existã-n lume patru animale,
Cele mai mici pe-ale fãpturii trepte,
Minuscule, dar tare întelepte.
Le-nfãtisez, pe rând, uimirii tale.
Acordã-le constantã priveghere,
Cãci, mici cum sunt, slãvesc pe Creator:
Furnicile, popor fãrã putere,
Ce-agonisesc, din varã, hrana lor;
Dihorii, tot neam slab, ce-si fac locasul
În stâncile înalte si înguste
Unde-si deschide muntele ogasul;
Apoi, nenumãratele lãcuste,
Care n-au rege, totusi ies în stoluri,
ªi dau nãvalã, cad în largi ocoluri,
ªi lasã-n urmã pulberi si tãrânã,
Plecând, armíi, în tainica lor cale;
ªopârla, iar, pe care-o prinzi în mânã,
Dar intrã în palatele regale.
(30,24-28)

* * *

Puternic turn e Numele divin,
Spre care dreptii si-nteleptii vin.
Primeste-ne, sub ziduri, si pe noi,
Cãutãtorii vremii de apoi,
Pe noi, robiti celestelor comori,
Ai slovei fantomatici slujitori;
Primeste-ne, sã ne adãpostim,
S-agonizãm, noi, bietii sopherim5,
Sub scutul Tãu etern, Iah Elohim!
(18,10)

1 - Al treilea împãrat al lui Israel (cca 971-931 î.H.). Lui i se atribuie capitolele 1-29 din Pilde. Capitolul 30 - lui Agur; iar 31 - lui Lemuel.
2 - Omul de pãmânt = ha' adham (ebr.)
3 - Tetragrama ebraicã YHWH, transcrisã în greacã (potrivit scrierilor crestine vechi). "Cel ce existã pentru (prin) Sine", "Cel Vesnic". Cf. Iesirea, 3,14: "Eu sunt Cel ce sunt". ªi: "Cel ce este m-a trimis la voi". Iatã cum Dumnezeu se desemneazã El Însusi: 'Èhyèh 'Ashèr 'Èhyèh (ebr.); Égô éïmi ho ôn (gr.); Ego sum qui sum (lat.) "Strict vorbind, Iahve este singurul nume al lui Dumnezeu." (Dictionar biblic, Editura Cartea Crestinã, Oradea, 1995, p. 359). Alte nume: El, Eloah, Elohim, El Elyon ("Dumnezeul Cel Prea Înalt"), Adonai ("Stãpânul"), El ªadai ("Dumnezeul Atotputernic"), El Olam ("Dumnezeul Cel Vesnic"), Iehova Savaot ("Domnul Ostirilor"). Tetragrama apare, pentru întâia oarã, în Facerea, 2,4. (Cf. Les Saintes Écritures, nota).
4 - Literal: ªeolul (Locuinta mortilor) si Nimicirea (Abaddon) (ebr.) Pentru Abaddon, vezi si Iov, 26,6 (prima mentiune a termenului) sau Apocalipsa, 9,11.
5 - Scribi (ebr.)

Epilog

De-atîta timp, în lumea de himere,
În lumea iluzorie, si eu
Am rãtãcit. Asemeni lui Orfeu,
Crezând în a cuvîntului putere.

Crezând si totusi nu. Cãci, mai presus
De vorba noastrã vanã si firavã,
Resimt Cuvântul rãstignit în slavã
ªi-mpurpurat pe crucea lui Iisus.

Încât, sãtul de idoli si eroi
(Eroi când în prim-plan, când în eclipsã),
Pun jos condeiul laic. Scrieti voi!
Ne revedem dupã Apocalipsã.